

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü və bir çox ədəbi mükafatlar laureatı şair Məhəmməd Əlinin çoxşaxəli poeziyasının əsas qollarından biri, bəlkə də birincisi vətənpərvərlikdir. Baş müsbətlər çəkmiş Azərbaycan tarixinin son otuz ilinin sağalmaz yarası Qarabağ və ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə işğal olunmuş ətraf ərazilər haqqında yazmayan şair tapmaq çətindir. Bu ağrını bütün acı və ağırlığı ilə duyub ürəyində gözdirlənlərdən biridir Məhəmməd Əli. O, qələmini şeirin müxtəlif formalarında sınayır. "Qarabağ" şeirində də şair ilhamını elə kökləyib ki, hər kəs bu ağrını hiss edir, bu açılmaz, cözülməz duyünü açmağın yollarını düşünür.

Məhəmməd Əli Namət oğlu Hacıyev 1 mart 1950-ci ildə, dumanlı, çiskinli bir yaz günündə Qəbələ rayonunun Qəmərən kəndində anadan olub. İxtisasca mühəndisdir, Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunu bitirib. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra Bakı şəhərində yaşamağa qərar verib. Hazırda paytaxtda yaşayır və öz ixtisası üzrə çalışır.

Çox gənc yaşlarından yaradıcılıqla məşğul olan Məhəmməd Əli "Dağlardan ayrı", "Sevincim acıdır, kədərim şirindir", "Özümü axtarıram", "Söz sənindir", (eyni adlı kitab İranda da nəşr olunub) "Çərəyimin duzu yoxdur", "Gedirəm üzüm gündəğana", "Duyğularımı səpdim dənizə", "Sovurur yellər məni" adlı şeirlər, "Etraf" adlı hekayələr və digər kitabların müəllifidir.

bu qəbildəndir. Yaradıcılığında xüsusi yer tutan həmin şeirlər diqqətini cəkkədiyindən ədəbi tənqidçi filologiya elmləri doktoru Vaqif Yusifli yazır: "...Məhəmməd Əli vətənpərvər şairdir... Ümumiyyətlə, yurd sevgisi Məhəmməd Əli şeirlərinin başlıca leytmotivini təşkil edir. Bu yurd sevgisi Azərbaycanı, onun gözəl təbiət mənzərələrini mədh və tərənnüm edəndə də, Vətənin başına gələn müsbətlərdən söz açanda da eyni məhəbbətlə üzə çıxır".

Öz yaradıcılığında daim axtarışdadır, novatorluğu və orijinallığı ilə seçilir. Rəngarəng mövzuları əhatə edərək yaratdığı poeziya nümunələrində yeni fikir və yaddaqalan obrazlara üstünlük verir. "Məhəmməd Əlinin torpaqla, gözəlliklə, insanlıqla bağlı düşüncələri tək-

MƏHƏMMƏD ƏLİ POEZİYASI - SAF YAYLAQ HAVASI

Qarabağ - cansız can,
sahibsiz bir məkan.
Qarabağ - qəlbimdə cərpaz dərd,
ələci - mərd oğlu, mərdird, mərd.

Şair qəlbi neçə vaxtdır nigarənçilik çəkir. Hər gələn yazı ümid bəsləyər-bəsləyər qəlbimizdəki vətən yarasının sağalacağını gözləyir, amma "gözləməkdən kor olur gözüümüzün qarısı":

Hər gələn yazı ümidlə baxırıq,
ümidlə verirək illəri bada.
Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı, Qarabağ
silinir yaddaşlardan,
gedirik unuda-unuda,
ümidlə verirək illəri bada.
"Qarabağ dərdi nişan alıb ürəyimizi..."

Məhəmməd Əli xalq folklorunu yaxşı bilən, el-obanın söz boxcasına mükəmməl bələd olan söz adamıdır. O, daima öyrənir, öyrədir, şeirlərindən hiss olunur ki, qarşısındakını duymaq üçün onu səbrlə dinləmək mədəniyyətinə sahib olan söz zərgəridir. Onun üçün "sözün böyüyü-kiçiyi olmur, söz sözdür"! Onun qənaətinə, indi elə zəmanə yetişibdir ki, söz mənasına görə deyil, onu söyləyən şəxsə qiymətləndirilir. Sözlə şəxsiyyətin bütövlüyünün vəhdətindən doğulan söz isə əbədi yaşayır. Söz əhli də bir fərd olmaqla yanaşı, həm də bir dünyadır. Şair MƏHƏMMƏD ƏLİ qərībə tələli insanlardandır.

O, öz taleyini yaşasa da gənc yaşlarında istedadının cəmiyyətdə birmənalı qarşılınmadığını, gənc istedadlara qarşı xüsusi qısqançlığın tüğyan etdiyini ədəbiyyatda nadürrüst adamlarla qarşılaşdığından fitri qəbiliyyətini bir müddət boğmaq, özünü başqa sahədə sınaq qərarını verib. Mühəndis olub, əzmlə çalışıb, öz sahəsində ad-san qazanıb, mühüm mütəxəssis kimi şöhrətlənib, amma qəlbində vulkan kimi püskürən şairliyini cövlan etməyə buraxmasa belə bir an yaddan çıxarmayıb. Bunu şairin kitablarından birini nəşrə hazırlayan Mahmud Kaşqari adına Beynəlxalq Fondun icraçı direktoru Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Elxan Zal Qaraxanlı belə qeyd edir: "Məhəmməd Əli qərībə taleyi olan şairlərdəndir. O, ədəbiyyata çox gec gəlib, amma güclü nəfəslə gəlib. Hələ ötən əsrin 60-cı illərində şeirləri Respublika mətbuatında çap olunub, lakin sonra uzun illər susqunluq dövrü başlayıb. Amma şair olmaq, yəqin ki, onun alın yazısıymış, bu onun taleyində yazılıbmış və o, artıq öz imzasını imzalar içində təsdiq edə bilib..."

Azərbaycan Dövlət Televiziyasında və radiosunda, eləcə də dövrü mətbuatda mütəmiz olaraq şeirləri və aktual mövzuları əhatə edən publisistik yazıları ilə çıxışlar edir.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin və "Dirili Qurbani" ədəbi məclisinin üzvü olan şair "Qızıl Qələm", "Məmməd Araz", "Həsən bəy Zərdabi", "Araz", "Yurd və vətən fədaisi" və sair ədəbi mükafat və diplomlara layiq görülüb.

Şair Məhəmməd Əli daima axtarışdadır. Onun yaradıcılığı çoxşaxəlidir. Şairin bir çox şeirləri vardır ki, indiyə kimi heç bir şair həmin mövzulara toxunmamışdır. Xüsusi duyumu olan şairin öz dəsti-xətti, öz üslubu, öz epigrafi vardır. O, deyir:

-Şeiri yazmadan ad-san üçün,
Yazdım duyulan insan üçün.

Bu sahədə Məhəmməd Əlinin bəxti gətirib. O, xoşbəxt şairlərdəndir. Bir də görürsən ki, üç ayla, beş ayla bir misra da olsun yazmayıb. Bir də görürsən bir gecədə üç şeir yazıb - özü də başdan-başa yeni deyimlər, yeni poetik ifadələr.

"Mən sirli bir kitabam;
açın, oxuyun məni.
Hələ sınızdıyam,
yaxından duyulan məni!"

Heç şübhəsiz ki, təbiətə bağlılıq vətənə, doğma yurda, el-obaya, soy-kökə bağlılıqla həmahəngdir. Məhəmməd Əlinin onlarla şeiri

cə Azərbaycan dairəsində məhdudlaşmır. Yeri düşəndə planetimizlə əlaqədar səs-sədası yayılır - deyən şair Oqtay Rza Məhəmməd Əli yaradıcılığında ştrixləri ağızdolusu vurğulayır.

Şairə Fərqanə Mehdiyeva onu "Təbiət şairi" adlandırır: "Məhəmməd Əli ixtisasca mühəndisdir. Elə şeirə də ixtisasının gözü ilə baxır. Kərpic-kərpic ev tikir misrasıyla..."

Məhəmməd Əli yaradıcılığına münasibət bildirən elm adamlarının, ədəbi tənqidçilərin, şair və yazıçıların siyahısını artırmaq da mümkündür. Bütün münasibətlər şairin ruhunun təbiətə bağlılığı, təbiətdən güc və enerji, ilham aldığı üzərində köklənir.

"Dağlar utandığından çəkib başına duman - yaylıq..." Yaz - payız aylarında kim bilir ki, dağların başını duman alır?

"Dağ çayı haray çəkib səsləyir elləri..."

Belədir. Dağ çayı səslə-küylə, sahilindəki daşları qaya parçalarını döyəcəyə-döyəcəyə axıb gedir, sanki camaatı haraylayır.

"Boynubükük bənövşə kol dibində durub yoldan keçənə naz edir..." Qurbanıdan üzübəri boynubükük bənövşədən kimlər yazmayıb, kimlər söz açmayıb?

"Yalan deyil" adlı müniatür şeirində hamının adı yansağı, lakin böyük məna ifadə edildiyi bir fikri qabardıb Məhəmməd Əli.

Dünyada qalsam mən,
dünya dolan deyil.
Dünyadan getsəm mən,
dünya boşalan deyil.
Bu bir həqiqətdir,
vallah, yalan deyil.

Məhəmməd Əli yaradıcılığı ədəbiyyat üçün maraqlı tapıntıdır. Poeziyası başdan-başa yeni deyimlərlə, yeni poetik ifadələrlə zəngindir. Yaşlı nəslin nümayəndəsi olsa da uzun müddət yazdıqlarını gizli saxlayıb. İyirmi ilə yaxındır ki, ara-sıra çap olunur. Bir neçə kitabı işıq üzə görüb, amma... özü dediyi kimi... hələ də sirli bir kitabdır.

Elə sirli kitab olaraq YETMİŞ YAŞINA qədəm qoqub. Bu yaşda gənclik coşqusu ilə yazıb yaradır. Bəlkə elə bunun özündədir sirli kitab olması?

Yaradıcılığında daha geniş araşdırma, tədqiqat materialları hazırlayıb təhlillər aparmaq arzusu ilə... YETMİŞ YAŞINIZ MÜBARƏK, ŞAİR MƏHƏMMƏD ƏLİ!

Əli BƏY AZƏRİ
AYB-nin üzvü